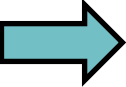
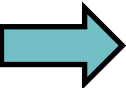
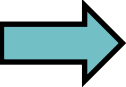

Finanspolitiska rådets rapport 2013

Södertörns högskola
16 oktober 2013

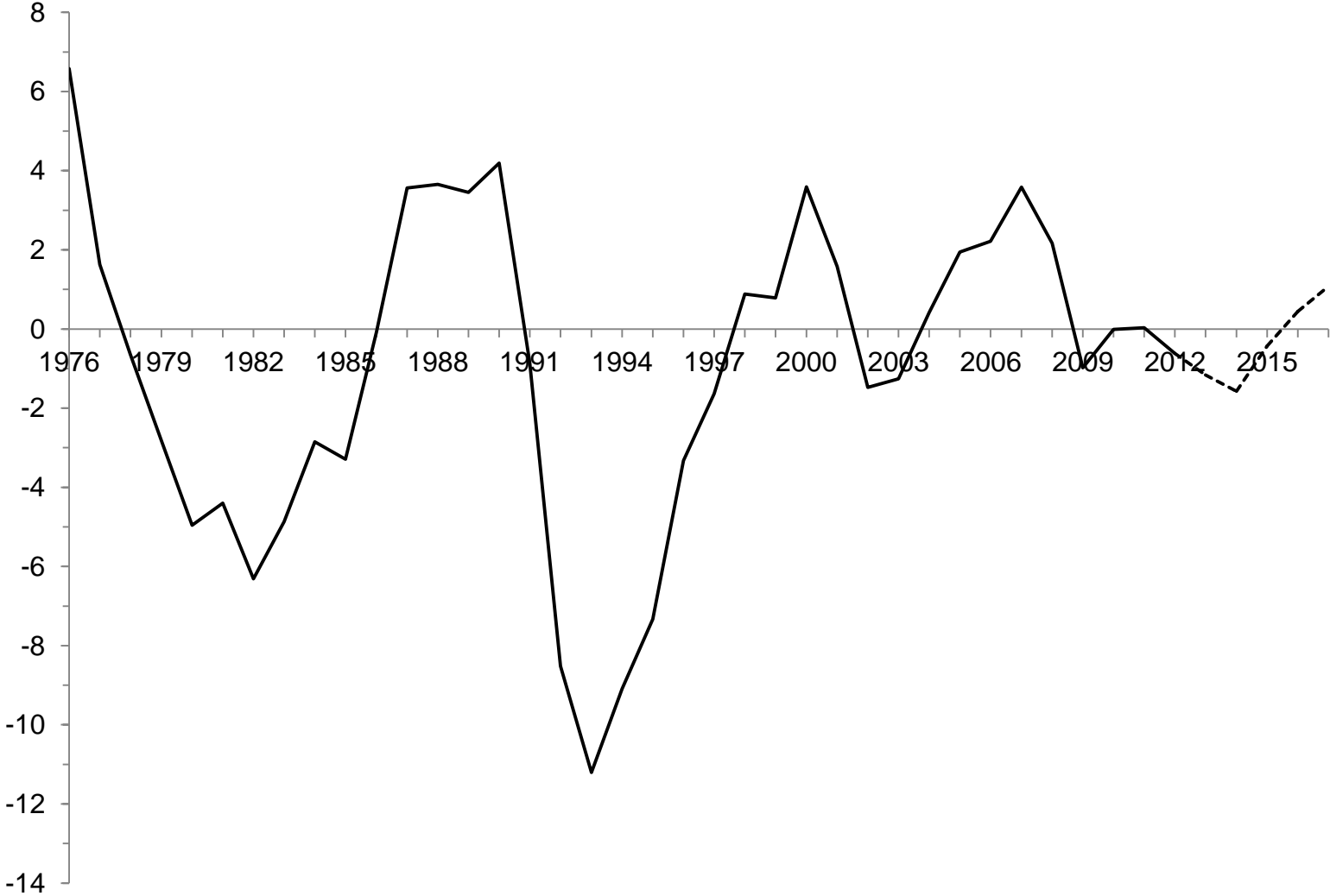
Bakgrund

Sverige under den senaste krisen

- År 2009 föll BNP med 5%, *men*:
 - Måttlig försvagning av budgetsaldot;
 - Litet underskott i de offentliga finanserna på ~1,0%;
 - BNP tillbaka på förkrisnivån redan 2010.
- Förloppet mycket olikt krisen 1991-93: ~ samma amplitud i BNP-fall, men då försämrades de offentliga finanserna kraftigt och arbetslösheten ökade dramatiskt. Återhämtningen långsam.
- Några förklaringar till att Sverige klarade den senaste krisen så bra:
 - Viktiga reformer genomfördes under 1990-talet;
 - Inga strukturella obalanser - ingen inhemsk förstärkningsmekanismer;
 - Stark budget före krisen på grund av ett väl fungerande finanspolitiskt ramverk;
 - En finansminister fast besluten att inte låta historien upprepa sig;
 - Tur...

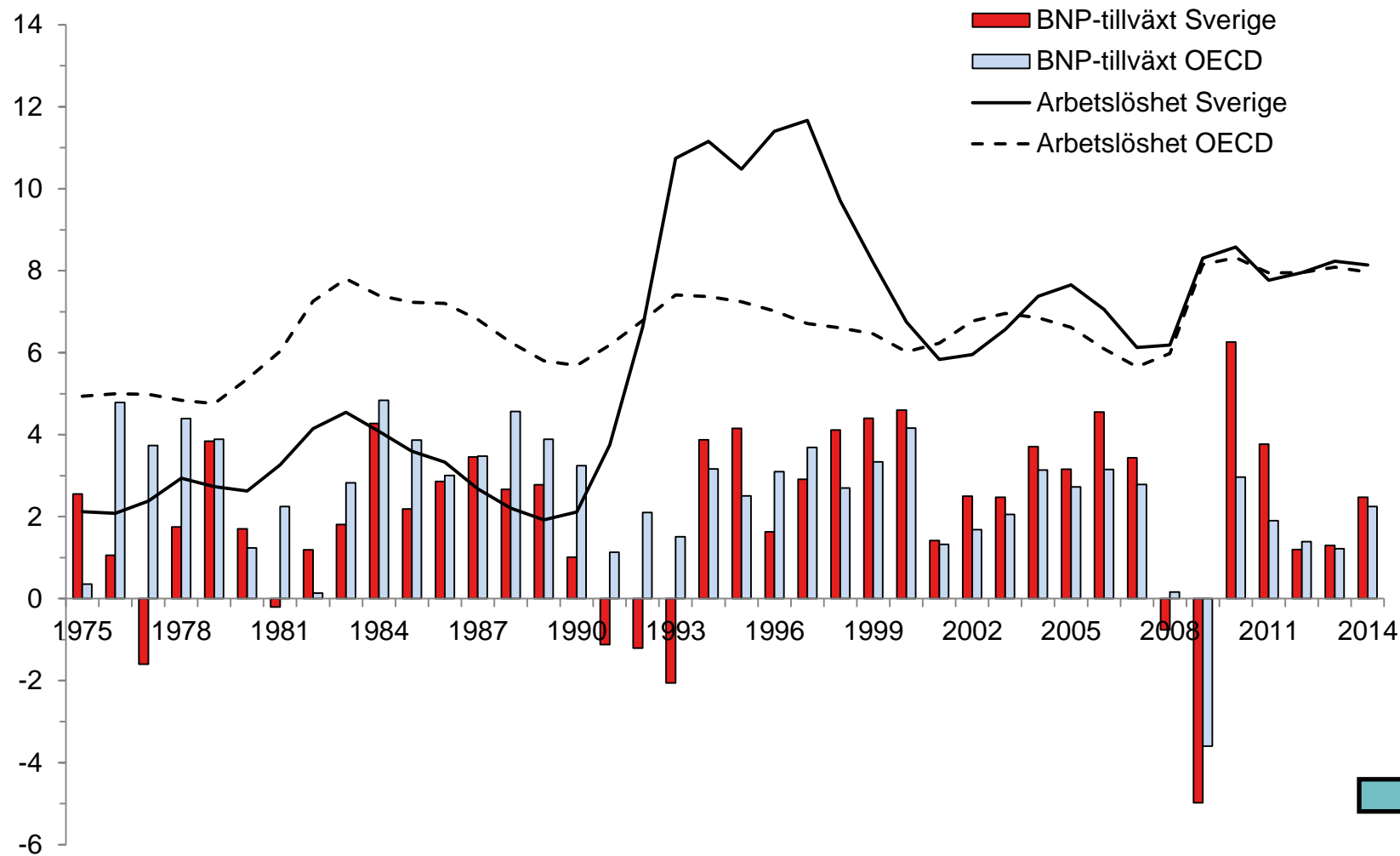
Offentligt finansiellt sparande 1976-2017

Procent av BNP

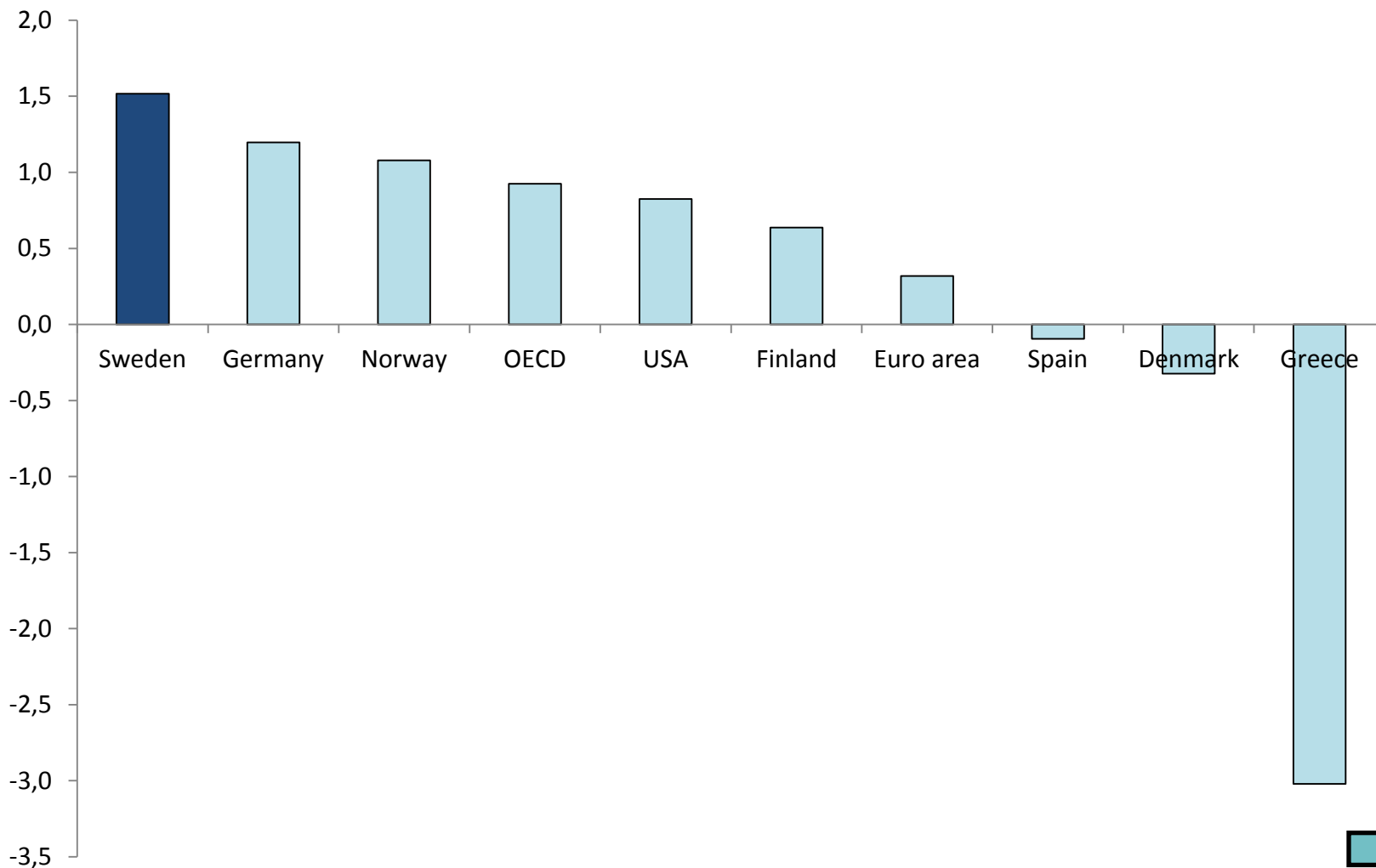
Tillväxt och arbetslöshet 1975-2014

Procent

Real BNP-tillväxt 2007-2012

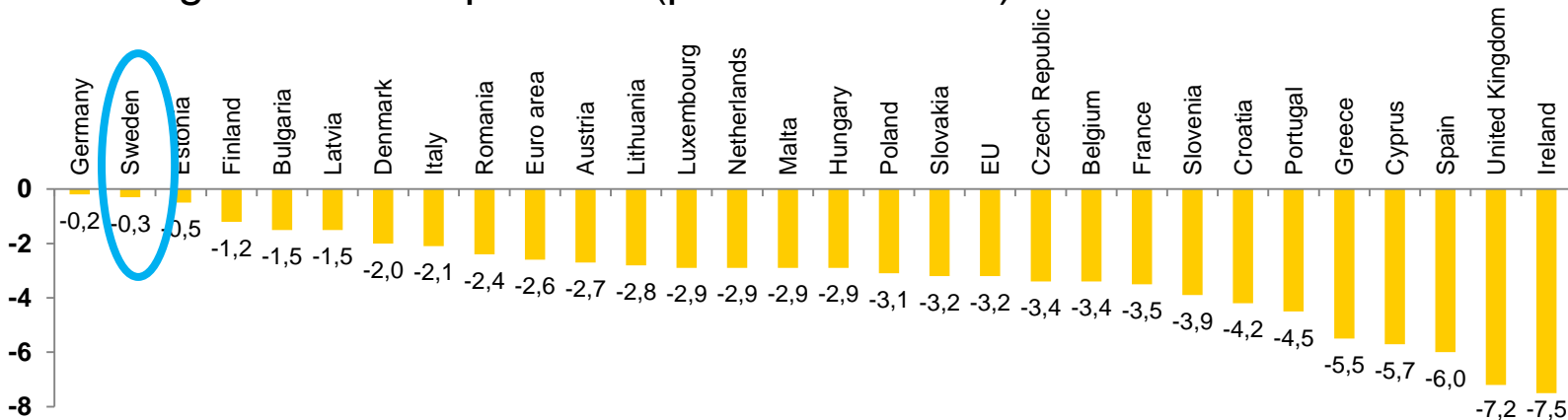
Annual average (%)

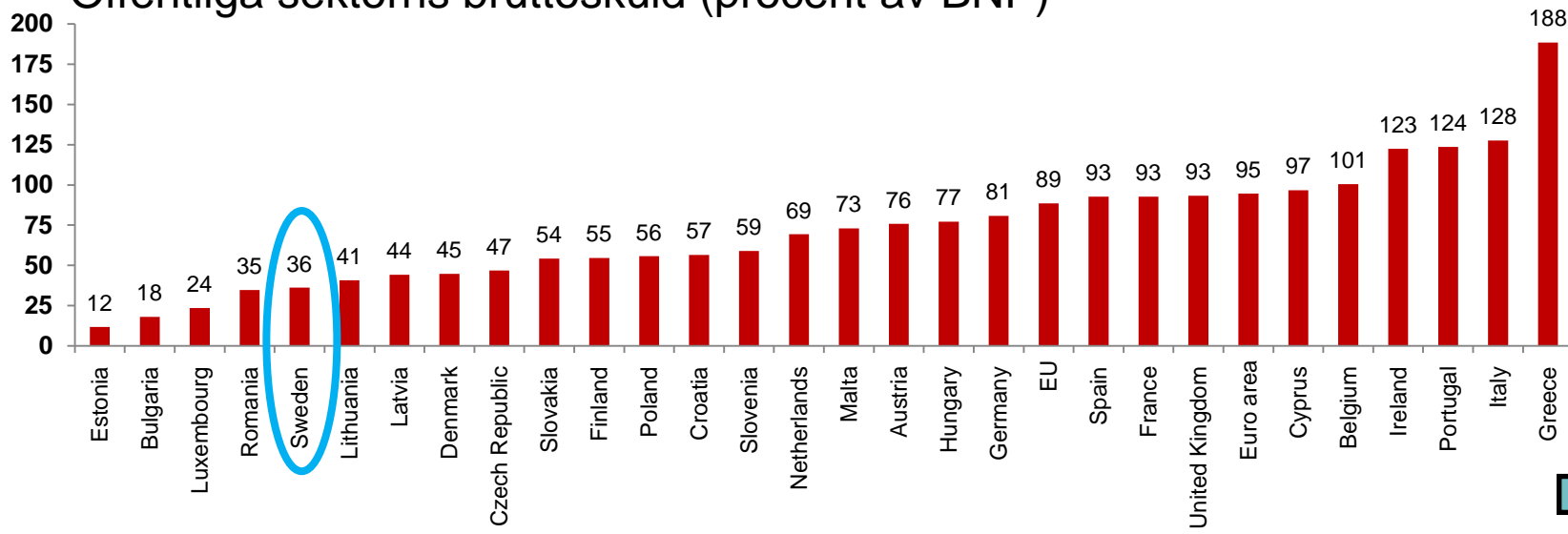
Source: OECD

De offentliga finanserna 2013

Offentligt finansiellt sparande (procent av BNP)

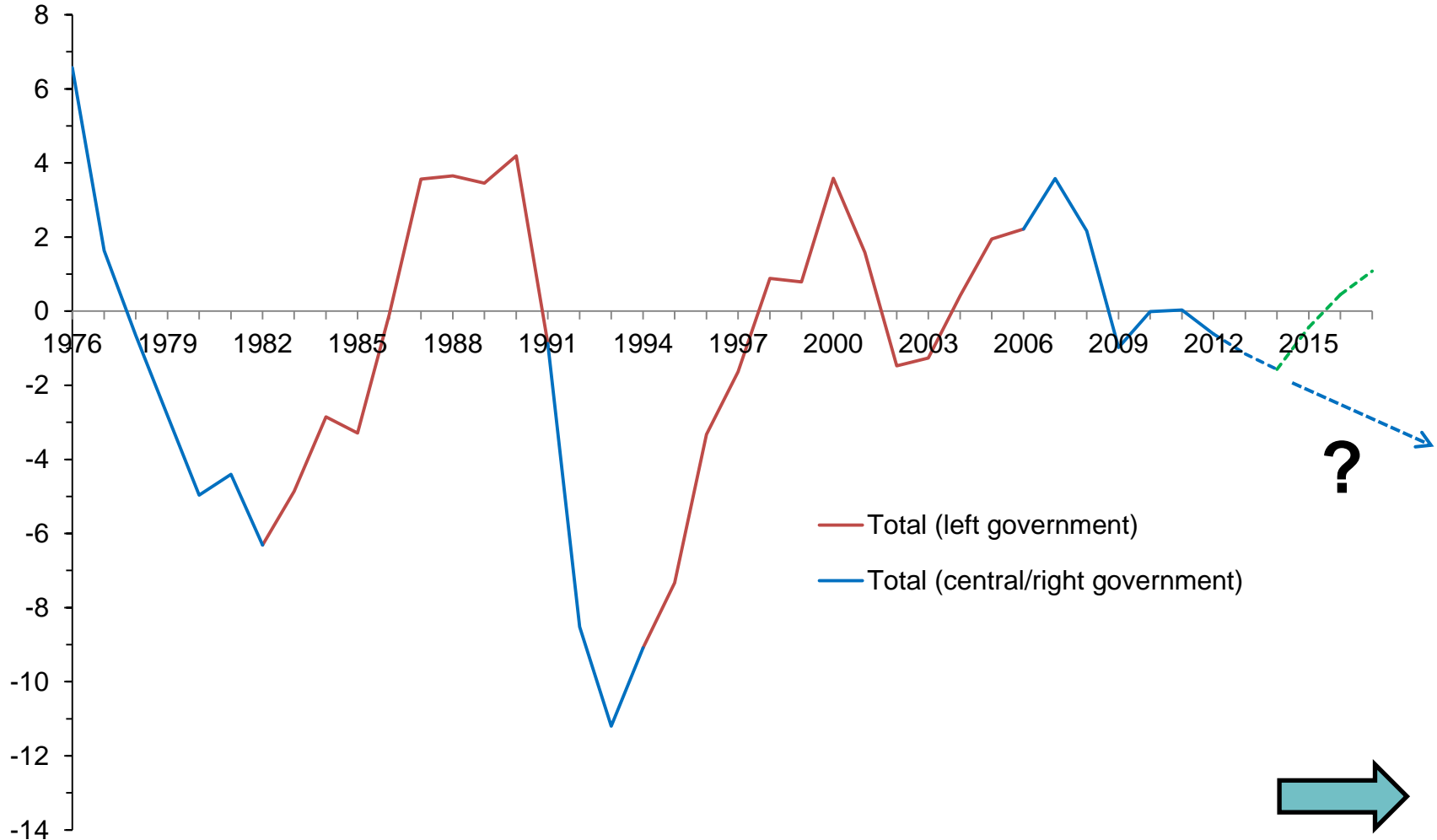

Offentliga sektorns bruttoskuld (procent av BNP)

Offentligt finansiellt sparande 1976-2017

Procent av BNP

Bakgrund till reformerna

- Sverige drabbades av en djup ekonomisk kris 1991-93:
 - Kreditmarknadsavregleringen på 1980-talet ledde till en snabb kreditexpansion;
 - Snabbt stigande fastighetspriser, och så en kollaps;
 - Bankkras;
 - Stor real appreciering som föregick krisen;
 - Exploderande arbetslösheten;
 - Mkt höga (real)räntor;
 - Strukturella problem blev uppenbara (skattesystemet, pensionssystemet, lönebildningen, tillväxten ...).
- Påminner om dagens situation i t ex Spanien.
- Krisen skapade en bred politisk enighet om behovet av omfattande reformer.

Omfattande politiska förändringar

- Skattereformen 1990/91:
 - Halverad bolagsskatt;
 - Marginalskatten på de högsta inkomsterna reducerades från 70% till 50%;
 - Momsskattebasen breddades.
- Insolventa banker togs över av staten och delades in i bra och dåliga banker. I slutändan visade det sig vara en bra affär för skattebetalarna;
- EU-medlemskap 1995;
- Mandatperioderna förlängdes från 3 till 4 år;

...Omfattande politiska förändringar

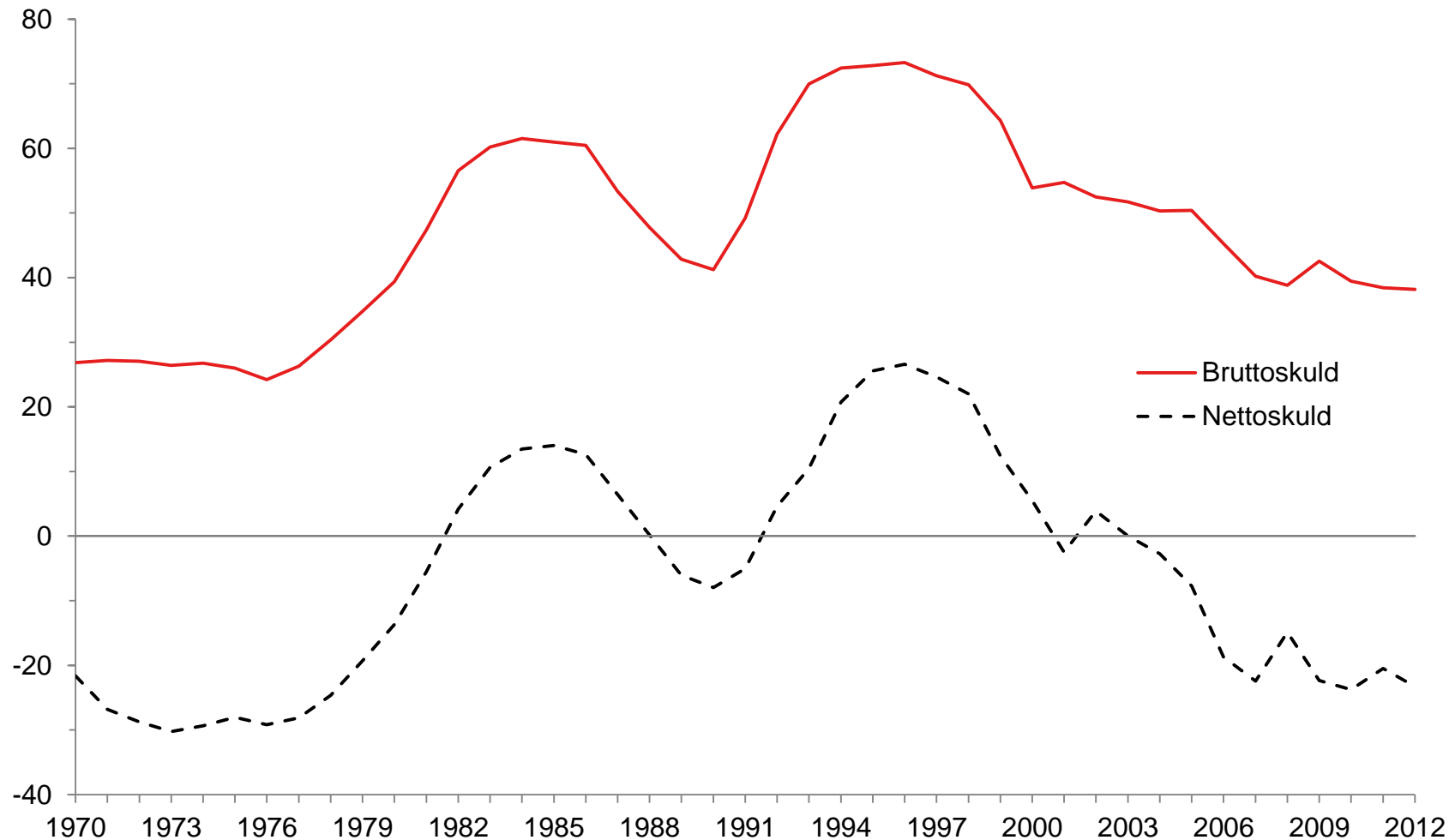
- Skärpt konkurrenslagstiftning, avreglering och privatisering av järnvägar, telekom, taxi, skola, post, el;
- Hårdhänt budgetkonsolidering (1993-1998; ~ 11% av BNP);
- Delegering av penningpolitiken till en självständig Riksbank med inflationsmål. Kraftig depreciering då kronan släpptes fri 1992;
- Ett nytt avgiftsbestämt pensionssystemet infördes (1994-2001);
- Ett nytt ramverk för finanspolitiken skapades.

Det finanspolitiska ramverket

- Budgetprocessen genomförs i en "top down"-process (beredning i regeringen samt beslut i parlamentet);
- Ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande på 1% av BNP i genomsnitt över konjunkturcykeln, det s k överskottsmalet;
- Ett statligt utgiftstak som beslutas av riksdagen 3 år i förväg;
- Ett balanskrav på kommunernas budgetar;
- Sedan 2007 finns ett finanspolitiskt råd.
- *OBS! Styrkan i detta ramverk beror på den politiska viljan att respektera det ...*

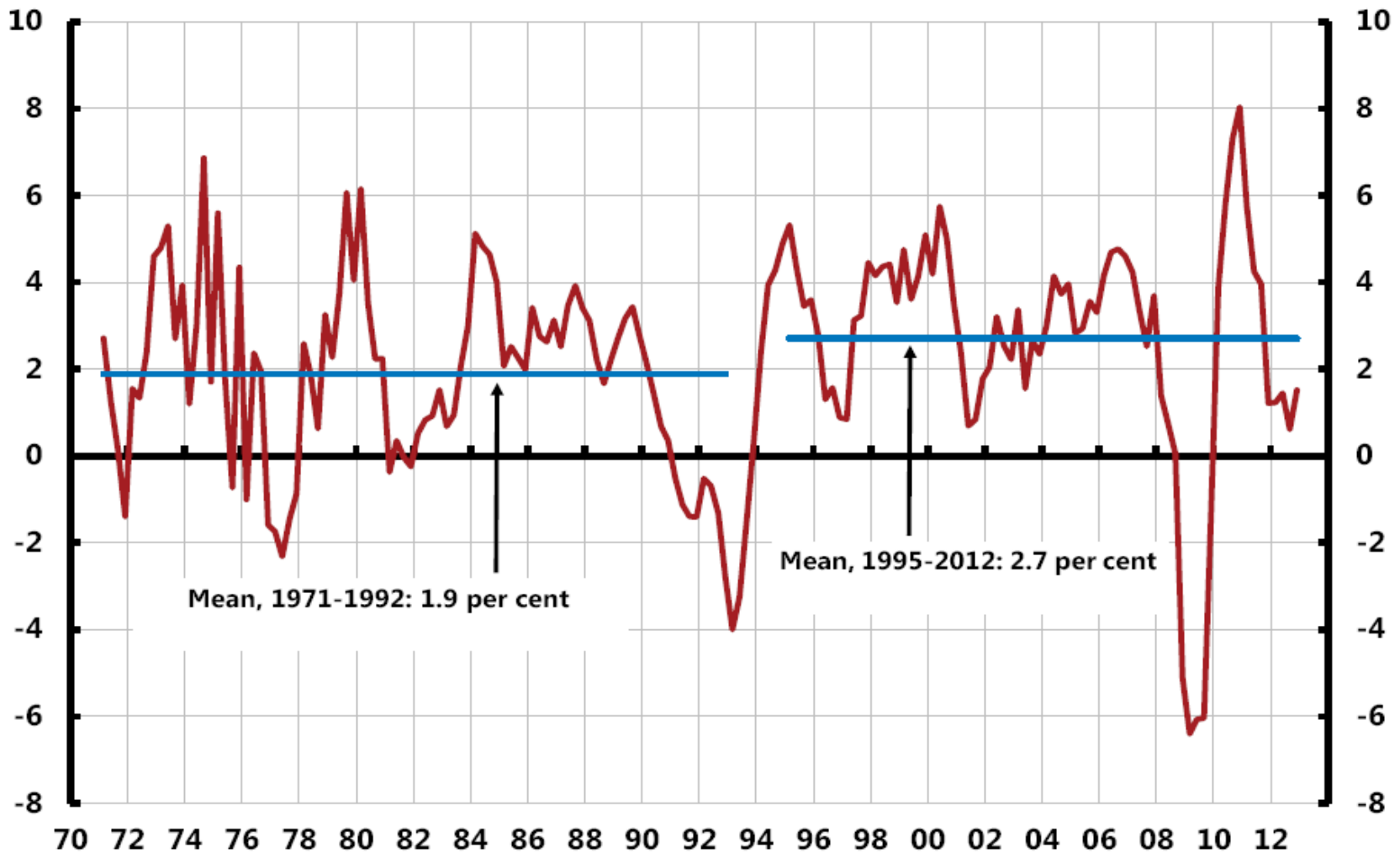
Bruttoskuld och nettoförmögenhet

Procent av BNP

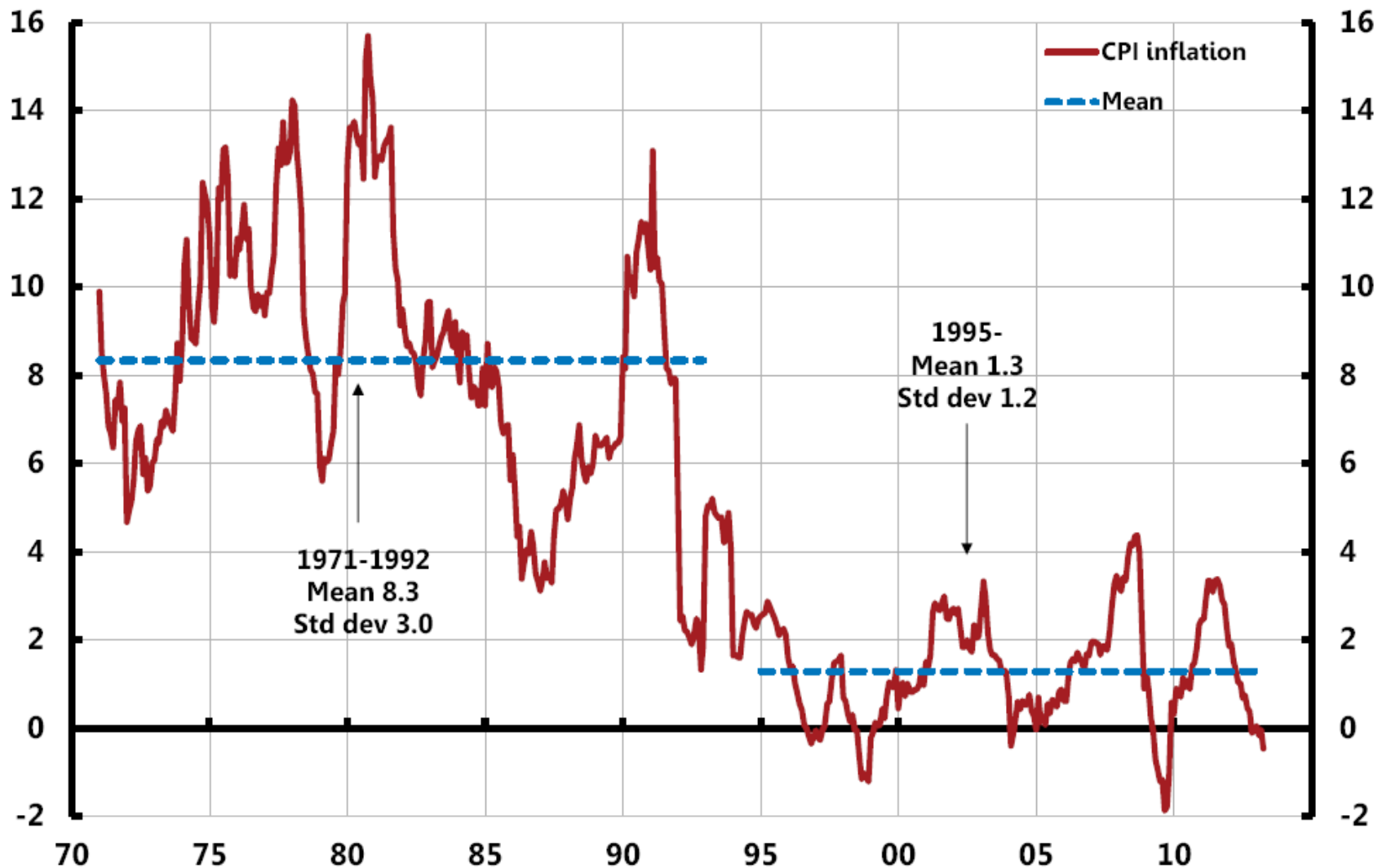

Högre BNP-tillväxt

Årlig procentuell förändring

Lägre och mer stabil inflation

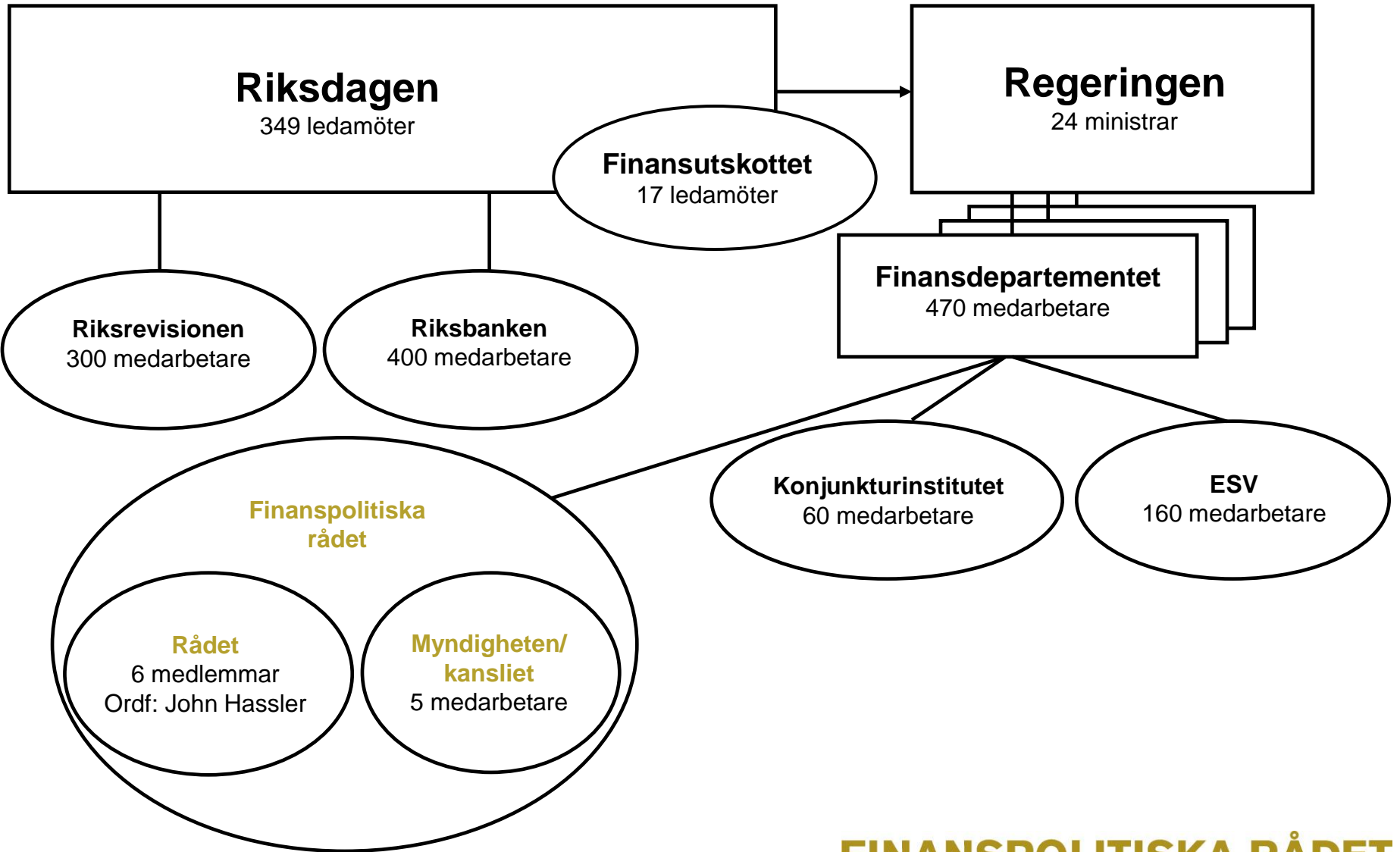
Finanspolitiska rådet

Rådets bakgrund

- Teoretiska överväganden snarare än akuta problem;
- Utredning 2002 av vilka krav på finanspolitiken som ett införande av euron skulle innebära;
- Positiva reaktioner från de borgerliga partierna (Anders Borg, *Ekonomisk Debatt*, 2003);
- Negativa reaktioner från socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet :
 - ”Det finns goda skäl att anta att det finanspolitiska rådet blir ytterligare ett organ som ska klä regeringens högerpolitik i ett falskt vetenskapligt skimmer.” (Vänsterpartiet, 2007)
- ...Men i maj 2011 nådde regeringen en överenskommelse med socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet om rådet.

Organisation

- Bildades 2007;
- En myndighet under regeringen;
- Sex ledamöter:
 - 4 akademiker;
 - 2 med erfarenhet av praktisk ekonomisk politik;
- Kompletterande verksamhet till vanliga jobb (främst akademiska positioner);
- Litet kansli: 5 personer;
- Årlig budget på ca 9 mkr;
- Rutiner för att skydda rådets självständighet, såsom att rådet självt föreslår sina medlemmar till regeringen.

Finanspolitiska rådets arbetsuppgifter

1. Fokus på *ex post* utvärdering av regeringens politik, men vi gör även bedömningar av vad vi tror politiken kommer att få för konsekvenser;
2. Utvärdera om finanspolitiken uppfyller sina mål:
 - Långsiktig hållbarhet;
 - Överskotts målet;
 - Utgiftstaken;
 - Stabiliseringspolitiska aspekter.
3. Utvärdera om utvecklingen ligger i linje med sund hållbar tillväxt och en hållbar hög sysselsättning;
4. Granska tydligheten i statsbudgeten och de motiveringar för olika politiska åtgärder som regeringen presenterar;
5. Analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning;
6. Bidra till en bättre ekonomisk-politisk diskussionen i allmänhet.

Svensk finanspolitik 2013

Årets rapport

Rapportens innehåll

- Det ekonomiska läget (kapitel 1)
- Den ekonomiska politiken (kapitel 2)
- Regeringens prognoser (kapitel 3)
- Det finanspolitiska ramverket (kapitel 4)
- Sänkt bolagsskatt och skärpta ränteavdrag för företag (kapitel 5)
- Klimatförändringar och finanspolitik (kapitel 6)
- Finanspolitiken och inkomstfördelningen (kapitel 7)

Stora utmaningar för finanspolitiken

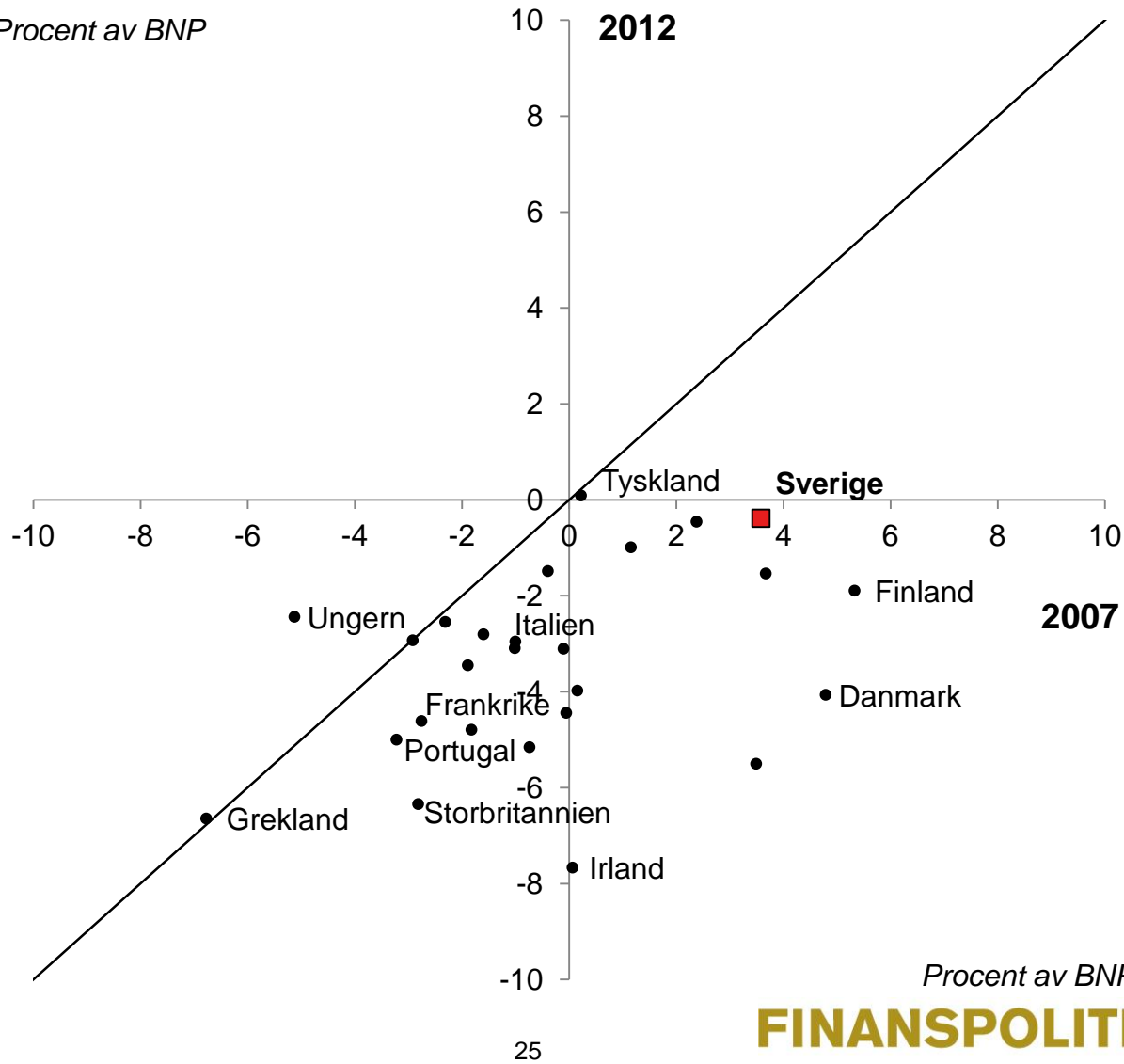
- Svensk ekonomi har klarat sig förhållandevis bra och finanspolitiken har – i ett internationellt perspektiv – varit framgångsrik.
- Osäkerheten om den fortsatta utvecklingen är stor:
 - Svag tillväxt och lågt resursutnyttjande
 - Svag exportefterfrågan
 - Hög arbetslöshet
 - Fortsatt stor oro och stora risker i omvärlden

Stora utmaningar för finanspolitiken

- Den internationella krisens djup och långvarighet – och därmed en utdragen svag inhemsk konjunktur – ställer finanspolitiken inför svåra avvägningsproblem.

Finansiellt sparande inom EU

Procent av BNP

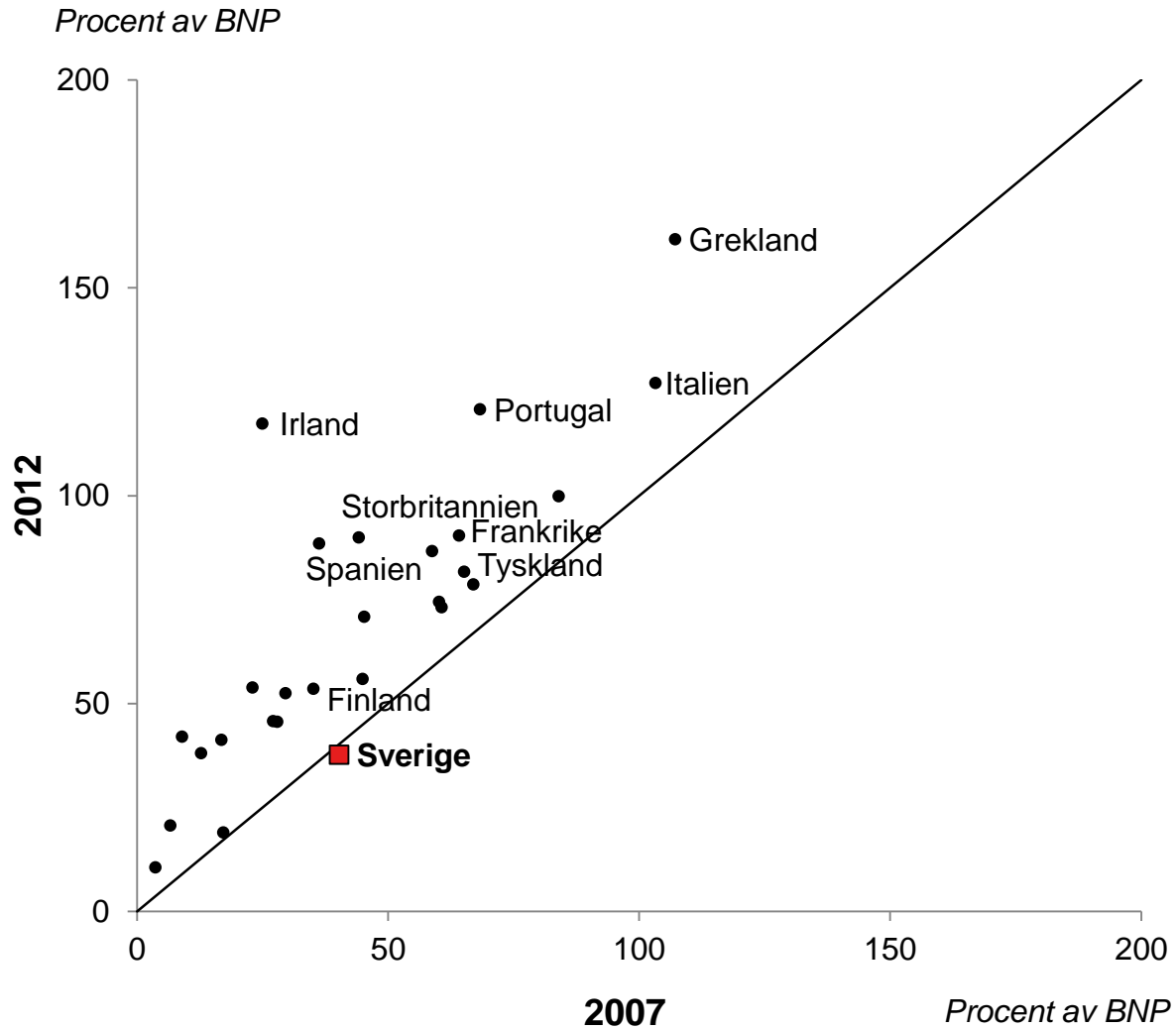

Procent av BNP

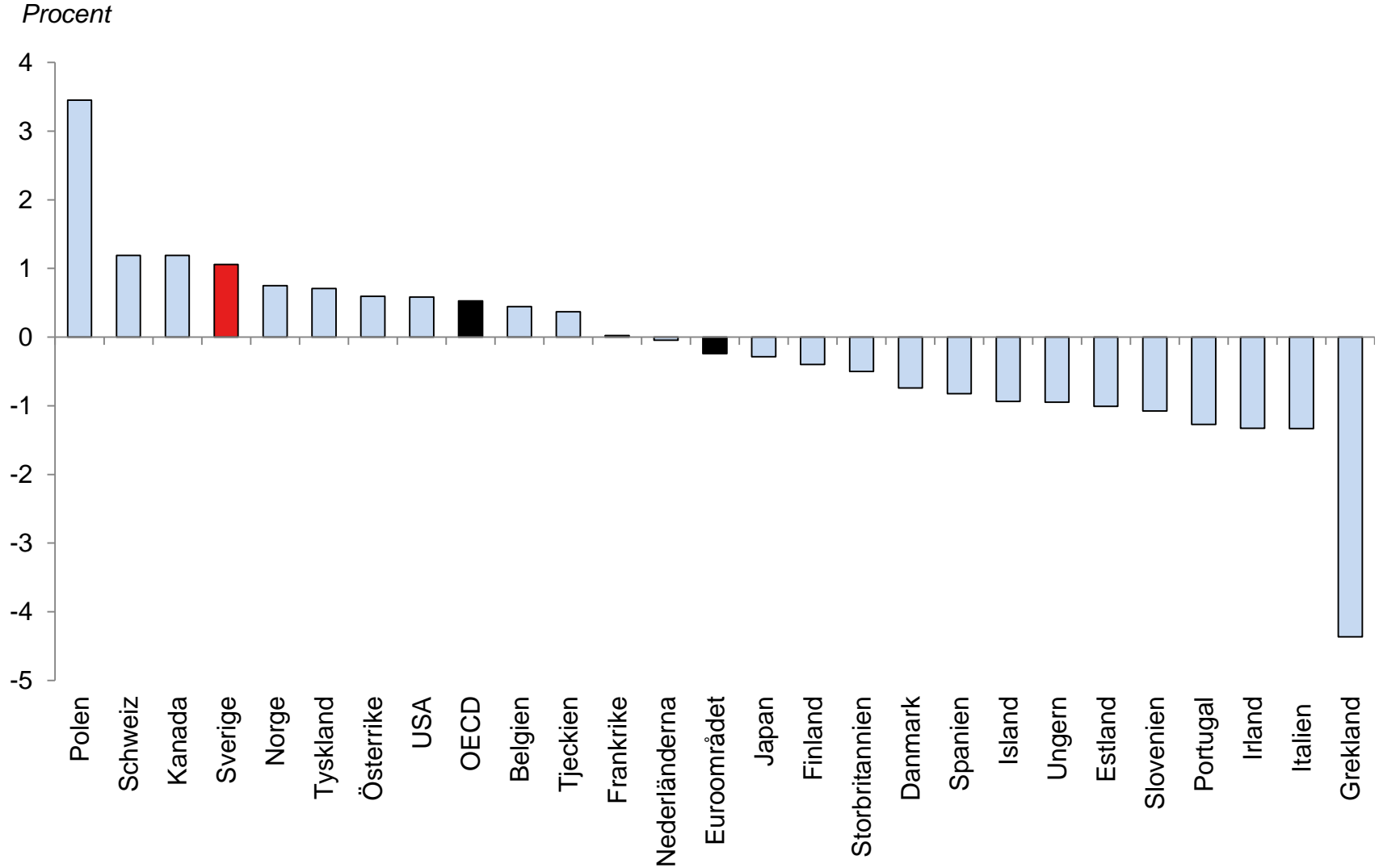
FINANSPOLITISKA RÅDET

SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Bruttonskuld inom EU

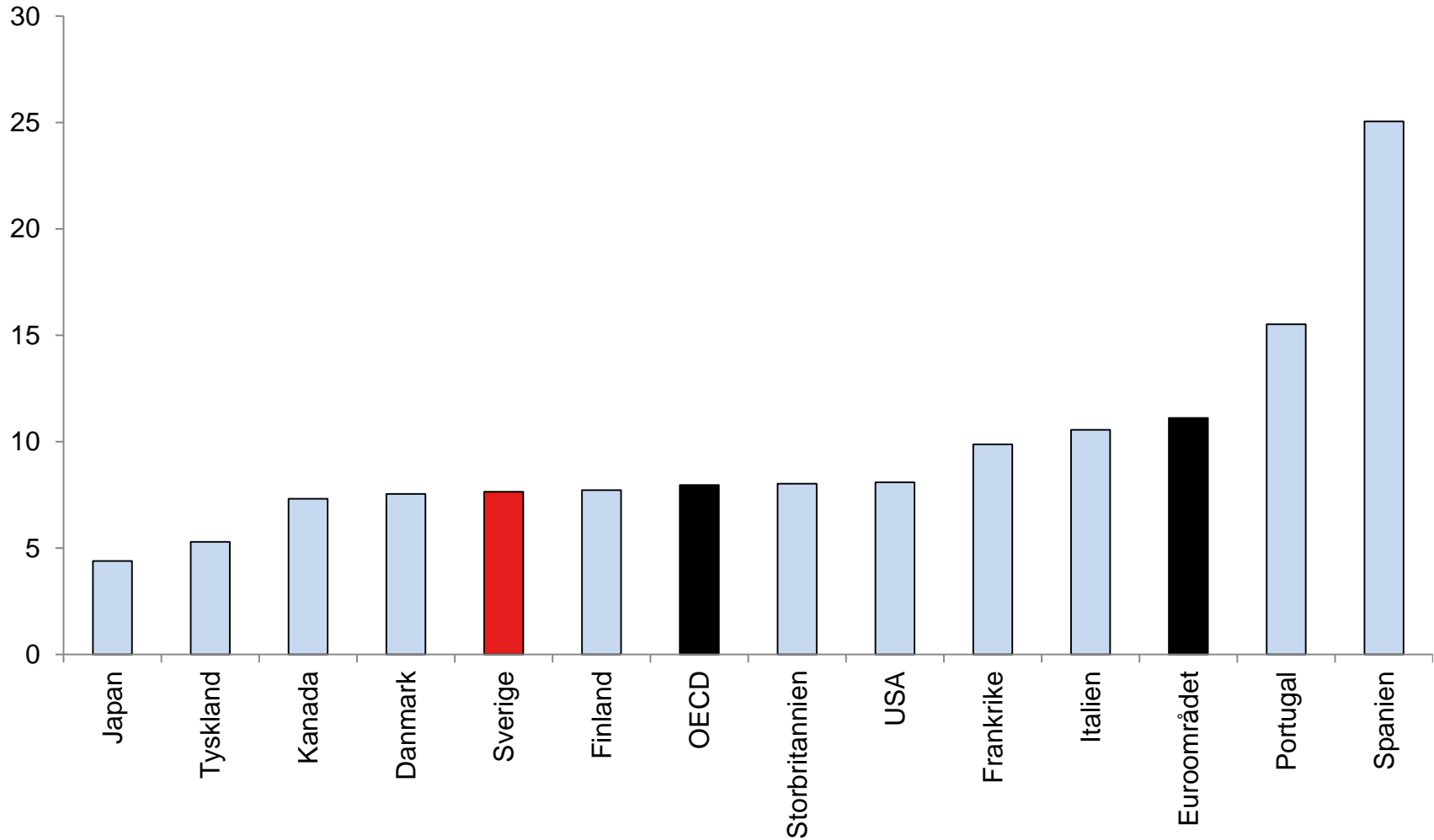

Årlig genomsnittlig tillväxt i BNP 2007–2012

Arbetslöshet 2012

Procent av arbetskraften

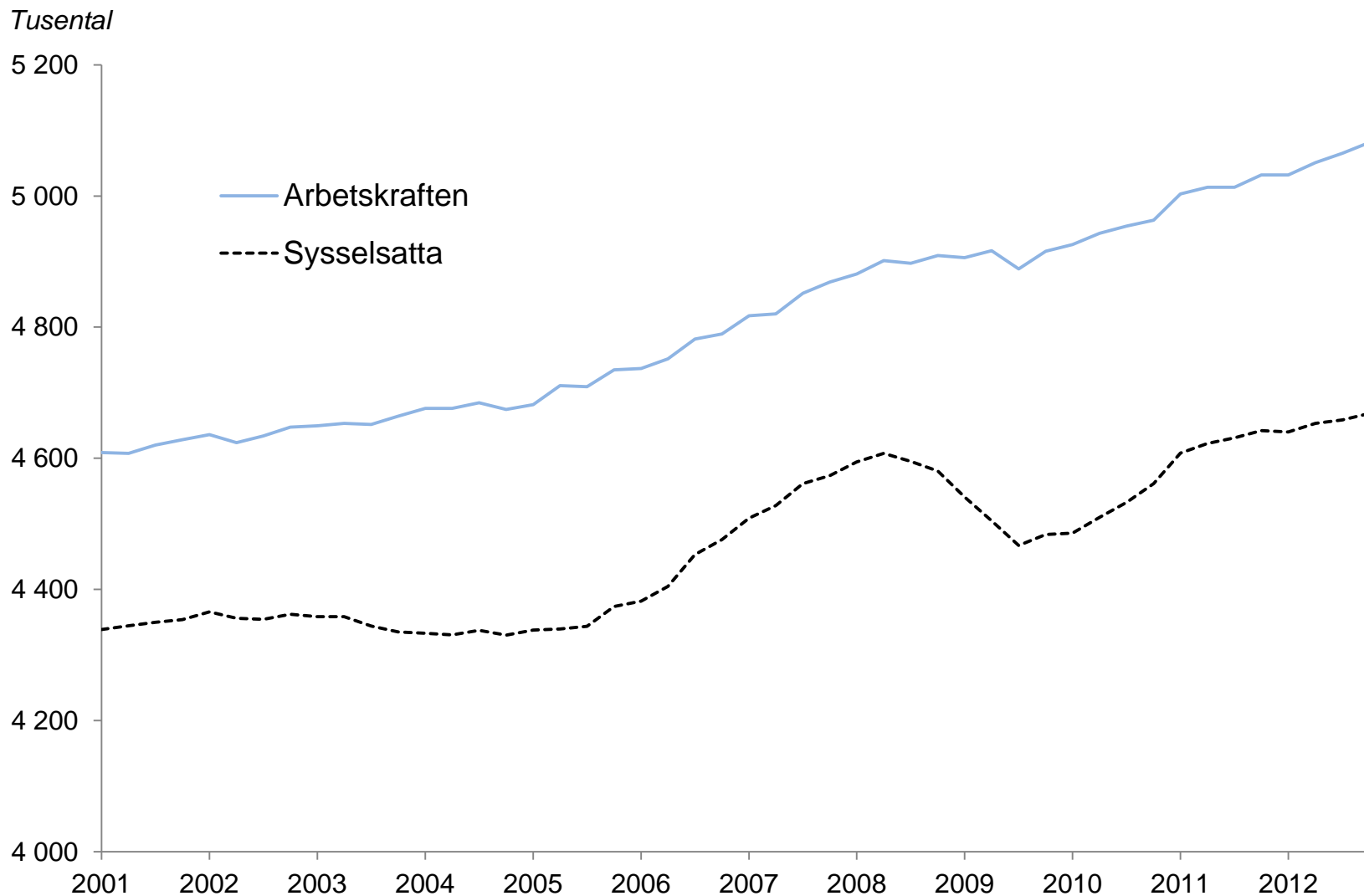

Arbetslöshet

Procent av arbetskraften

Arbetskraft och sysselsättning

Inga ytterligare stimulanser i BP13 och VP13

- Underskottet i det offentliga finansiella sparandet beräknas öka från -0,7 % (av BNP) för 2012 till -1,6 % för 2013.
- Ökningen i underskottet är nästan helt att hänföra till den automatiska försämringen av sparandet som sker när konjunkturer försämras.
- Det strukturella sparandet, som korrigerar för denna automatiska försämring, är nästan oförändrat 2012–2013.
- Finanspolitiken i BP13 och VP13 ger inte några ytterligare stimulanser till den totala efterfrågan.

Inga ytterligare stimulanser i BP13 och VP13

- Ur ett rent stabiliseringspolitiskt perspektiv hade det varit motiverat med mer expansiv politik under 2013.
- Men olika delar av efterfrågan är inte direkt utbytbara – ett fall i exportefterfrågan, som idag, kan bara delvis kompenseras med ökad inhemsk efterfrågan.
- Dessutom är utrymmet för mer expansiv politik begränsat: expansiva åtgärder måste kompletteras med budgetförstärkningar längre fram för att inte överskottsmålet ska komma i fara.

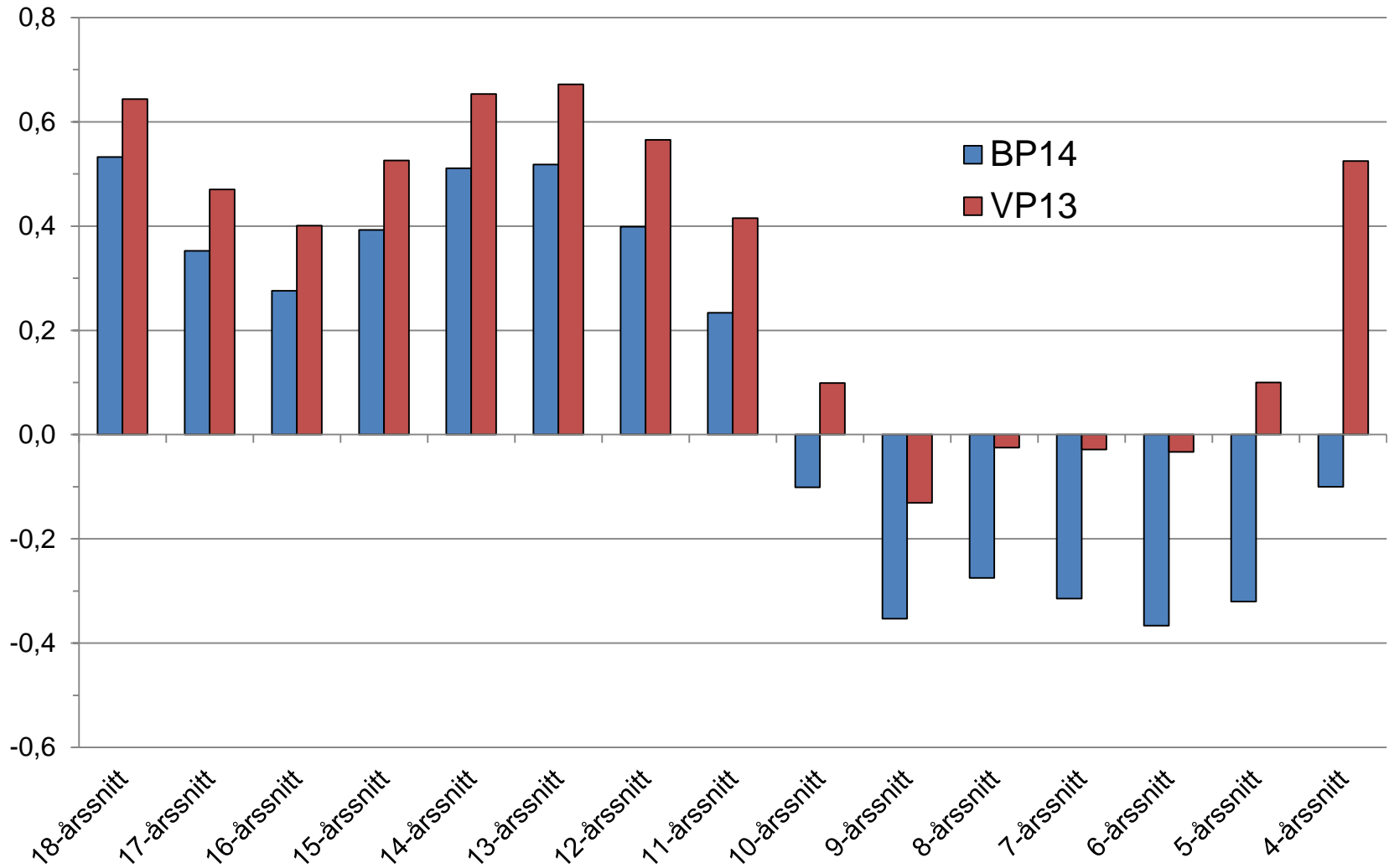
Finanspolitiken i huvudsak väl avvägd

- Rådets samlade bedömning är att finanspolitiken i huvudsak är väl avvägd.
- **Men:** regeringen bör bättre belysa målkonflikten mellan å ena sidan det kortsiktiga stabiliseringspolitiska målet att dämpa konjunktturnedgången, å andra sidan att trovärdigt upprätthålla överskottsmålet.

Överskottsmålet nås inte

- Regeringens indikatorer pekar på att överskottsmålet inte nås.
- Rådet anser att det klart föreligger en avvikelse från överskottsmålet.
- Beräkningar från KI och ESV visar att det kommer att krävas en stram finanspolitik för att målavvikelsen ska kunna korrigeras.

Genomsnittligt sparande med 2017 som slutår

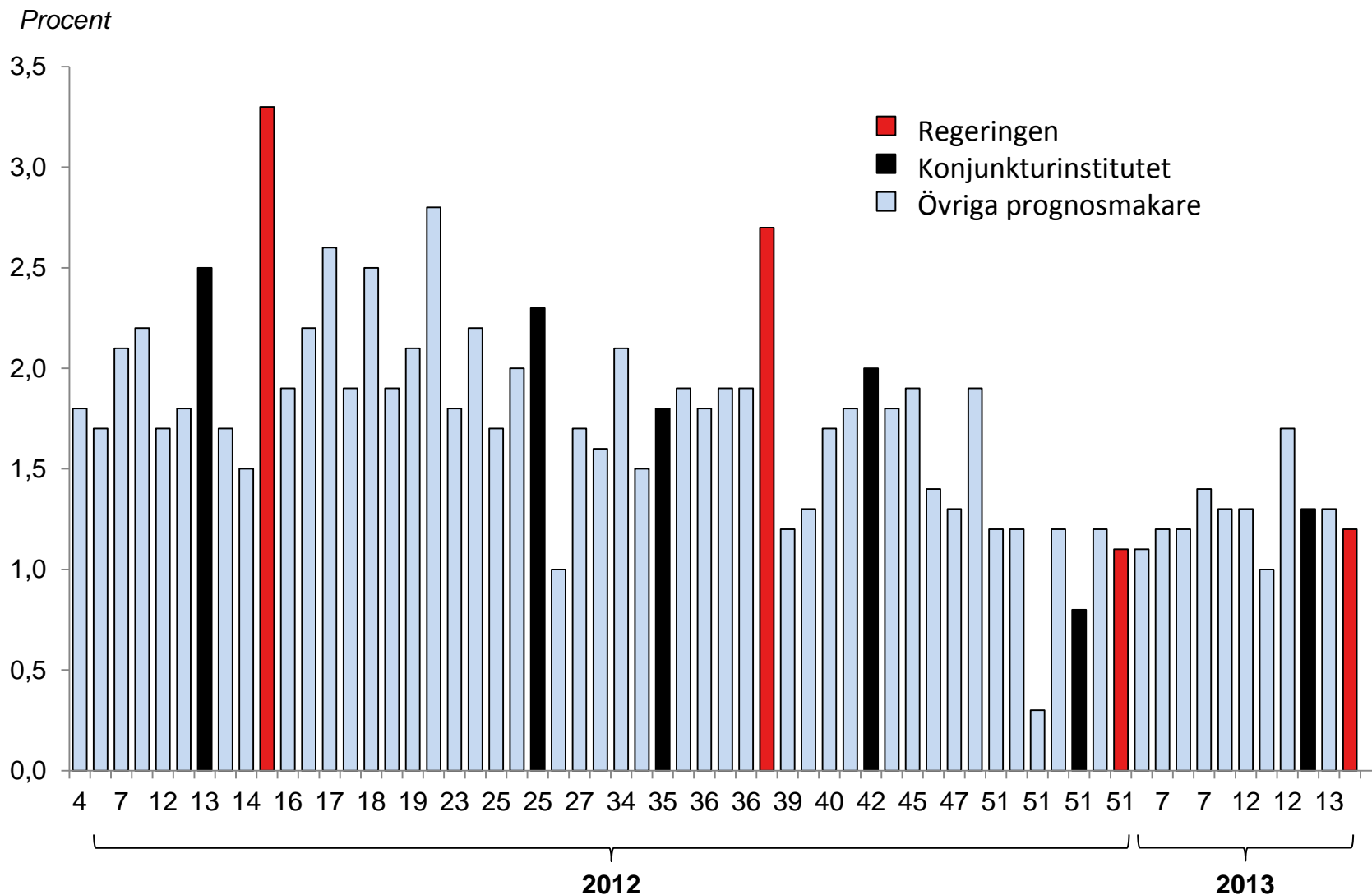
Plan för återgång till överskott saknas

- En målavvikelse behöver inte i sig skada trovärdigheten för finanspolitiken om det finns:
 - övertygande argument för avvikelsen och
 - en tydlig plan för återgång till överskott.
- Regeringen bör presentera en tydlig strategi för hur överskottsmålet ska kunna nås.

Långsiktigt hållbara offentliga finanser

- Avvikelsen från överskotts målet är inte sådan att de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet är hotad.
- Rådet ser inga omedelbara hot mot utgiftstaket.
- Rådet positivt till Pensionsåldersutredningens förslag om att höja pensionsåldern – detta skulle bidra till att stärka den långsiktiga hållbarheten hos de offentliga finanserna.

Prognoser för tillväxt 2013

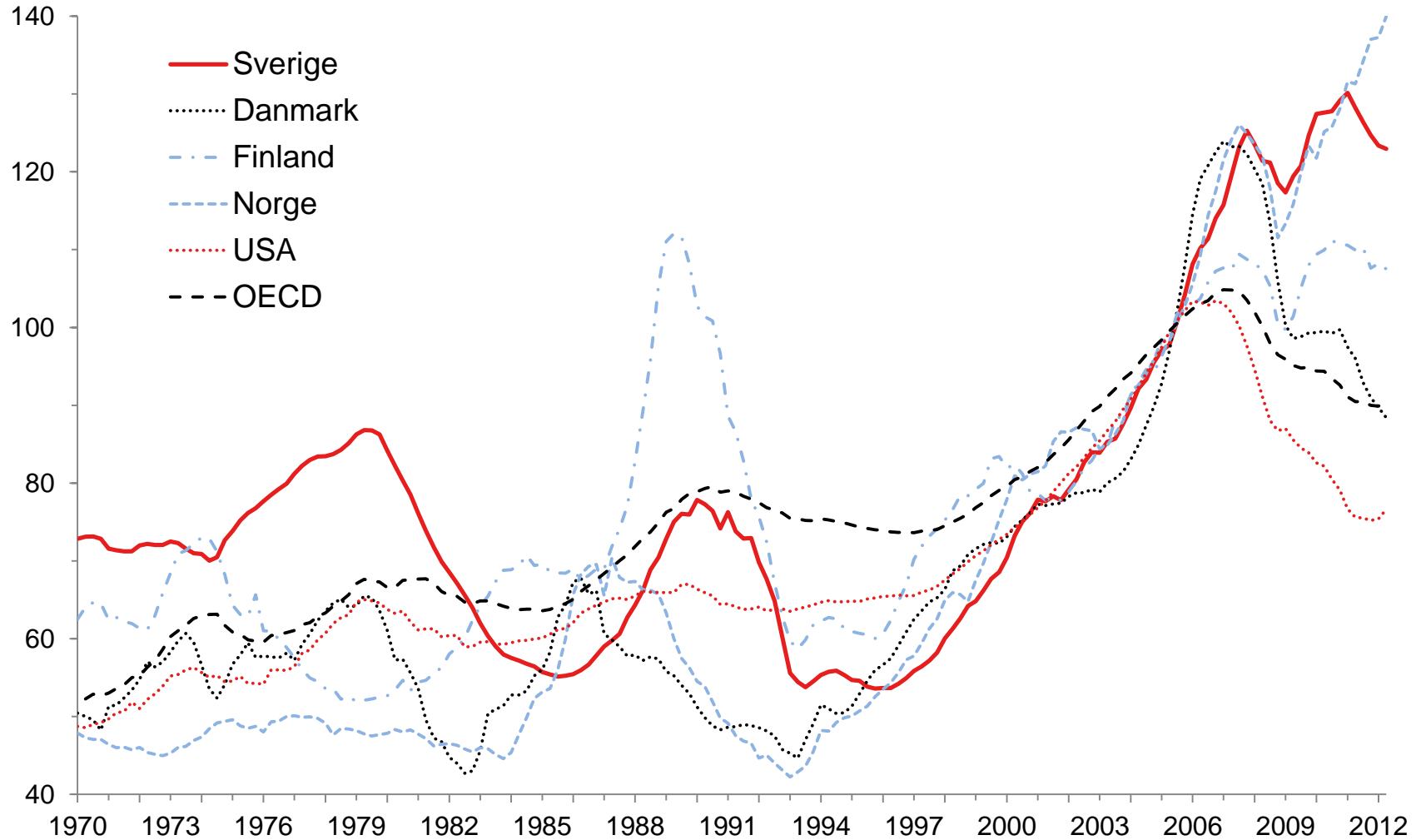

Budgetpropositionen byggde på en för optimistisk prognos

- Makroprognosen i BP13 avvek kraftigt från andra prognosinstitut.
- Större avvikelser bör redovisas och motiveras utförligt.

Reala bostadspriser

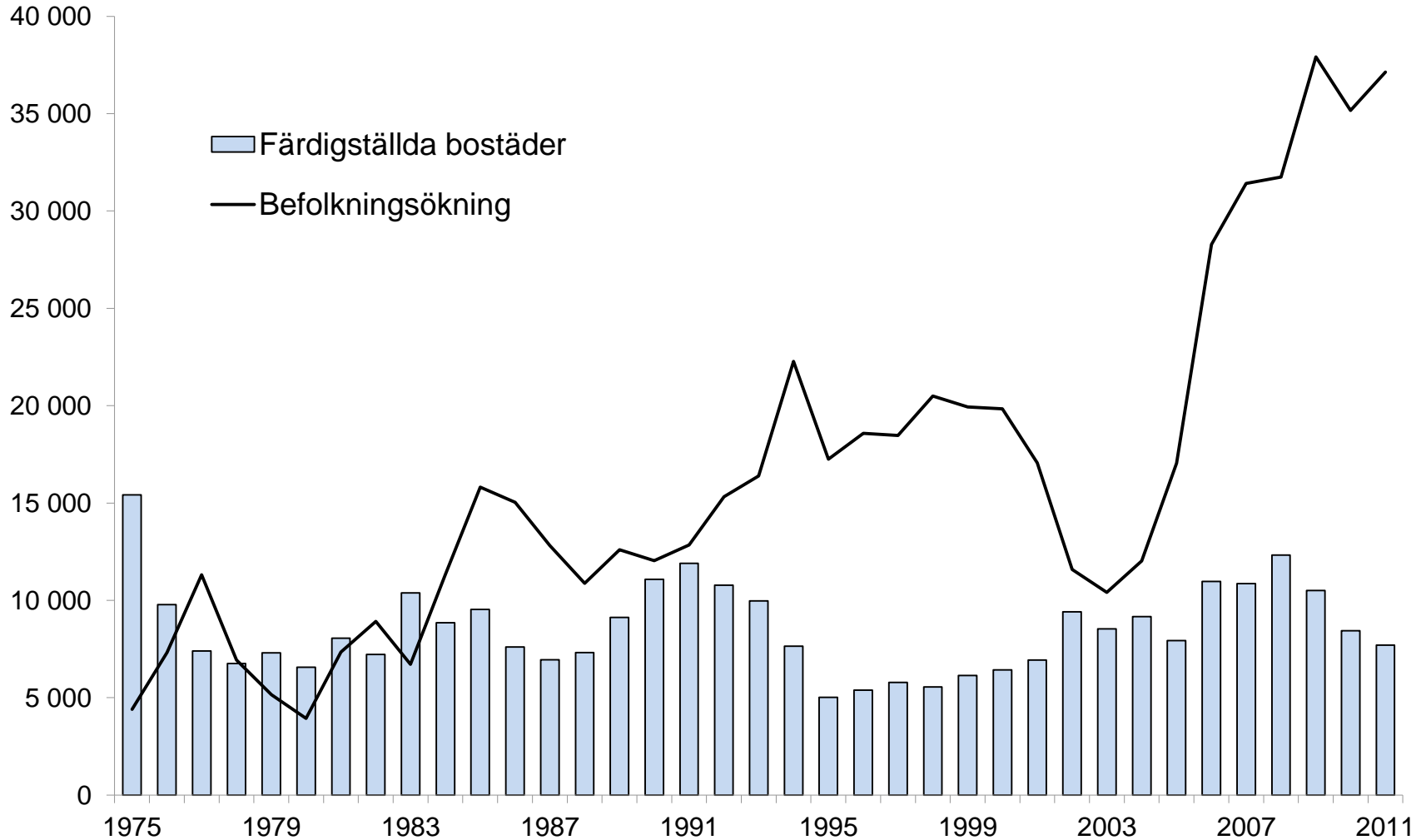
2005=100

Bostadsmarknaden fungerar dåligt

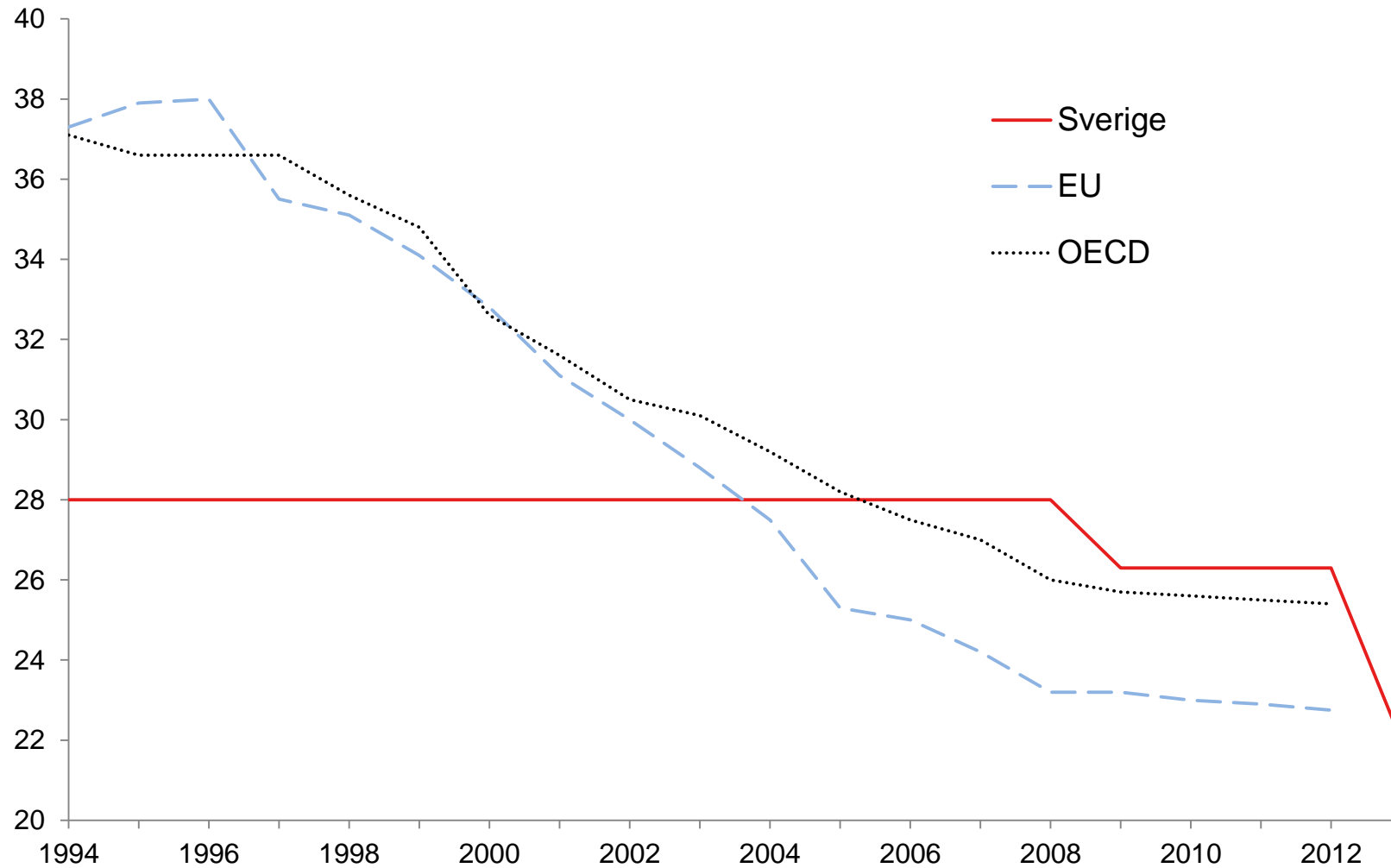
- De svenska bostadspriserna kan vara något övervärderade.
- Risken för en stor och abrupt priskorrigerings bedöms i nuläget som begränsad.
- Hushållen har relativt god motståndskraft mot turbulens på bostadsmarknaden.
- Regeringen bör ta ett samlat grepp om bostadspolitiken för en mer effektivt fungerande bostadsmarknad och därmed ökad rörlighet på arbetsmarknaden och högre tillväxt.

Årligt tillskott av bostäder och befolkningsökning i Stockholms län

Bolagsskattesatsen för Sverige, EU och OECD

Procent

Bolagsskattesänkningen

- Sänkningen från 26,3 till 22 procent måste ses mot bakgrund av att skattesatserna är på väg ned i många länder. Rådet har inga avgörande invändningar mot detta steg.
- Den enskilt största åtgärden i BP13: 16 mdkr i minskade skatteintäkter.
- De beräknade ökade intäkterna på 9 mdkr av ränteavdragsbegränsningarna för företag måste dock betraktas som mycket osäkra.

Klimatförändringar ingen anledning att förändra det finanspolitiska ramverket

- Beräkningarna av konsekvenserna för Sverige av klimatförändringar föranleder i nuläget inte några förändringar av det finanspolitiska ramverket.
- De för närvarande bästa beräkningarna av de direkta kostnaderna för Sverige visar på små kostnader mätt som procent av BNP. De balanseras dessutom sannolikt av vinster i bl.a. skogsbruk och energiproduktion.

Klimatförändringar ingen anledning att förändra det finanspolitiska ramverket

- Mycket kännbara kostnader för privata och kommunala aktörer kan uppstå, men de är inte så stora att de riskerar att hota den offentliga sektorns finansiella stabilitet eller långsiktiga hållbarhet.

Finanspolitiska rådets uppdrag

Nytt uppdrag:

”analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning på kort och lång sikt”

- Nytt inslag i årets rapport

Finanspolitiska rådets uppdrag

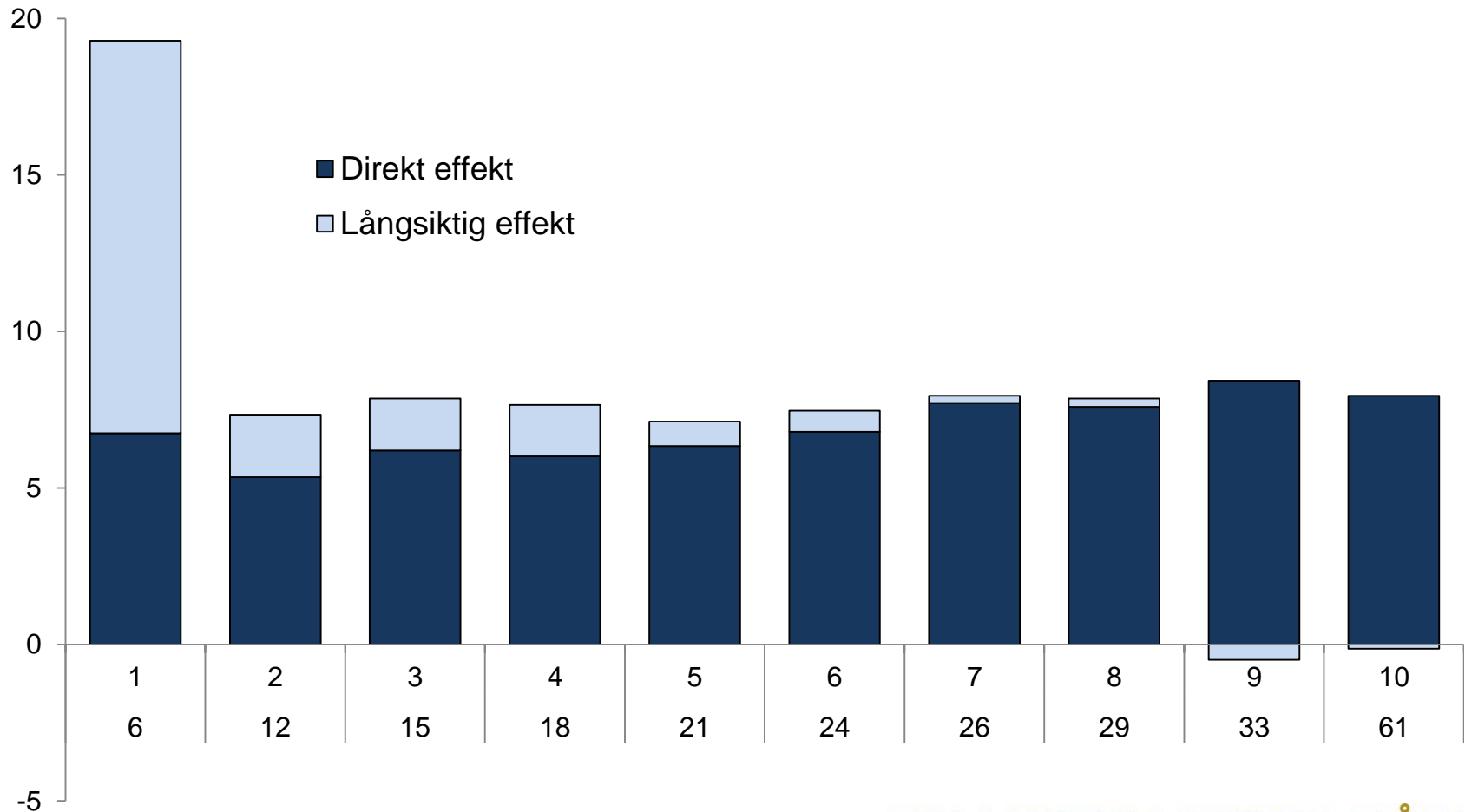
- Vi ser på finanspolitikens effekter på inkomstfördelningen genom hushållens disponibla årsinkomster med justering för hushållens försörjningsbörda
- Fokus på jobbskatteavdraget och budgetprocessens indexeringsteknik
- FASIT-modellen är vårt och regeringens redskap

Regeringen överdriver jobbskatteavdragets fördelningseffekter

- Resultaten av FASIT-modellen måste tolkas med större försiktighet än vad regeringen har visat när politikens fördelningseffekter utvärderas.
- Rådets analys ger inget stöd för regeringens påstående att jobbskatteavdraget minskat spridningen i disponibla inkomster.

Fördelningseffekter av regeringens politik 2006–2012 enligt BP13

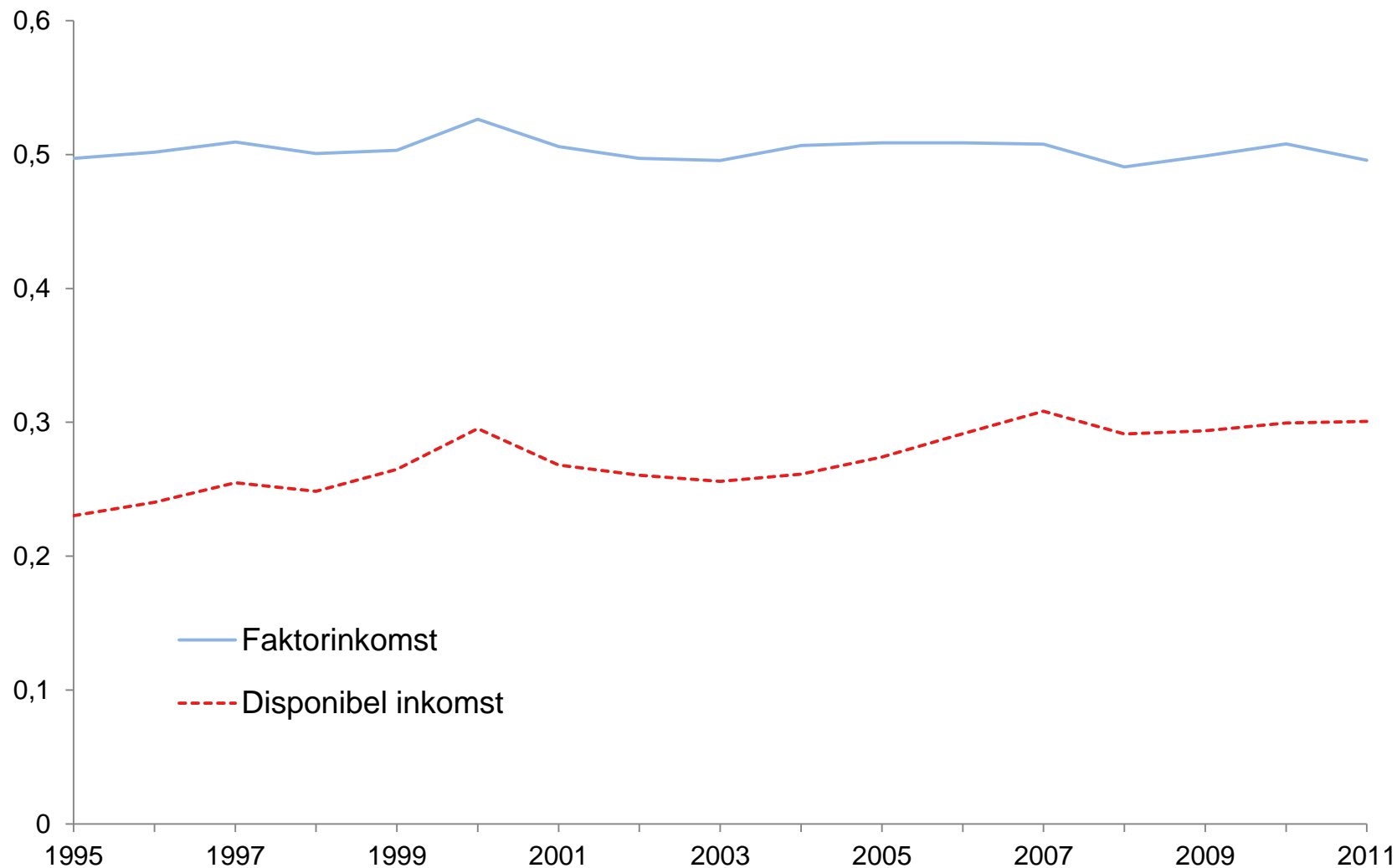
Procentuell förändring av justerad disponibel inkomst

Spridningen i disponibla inkomster

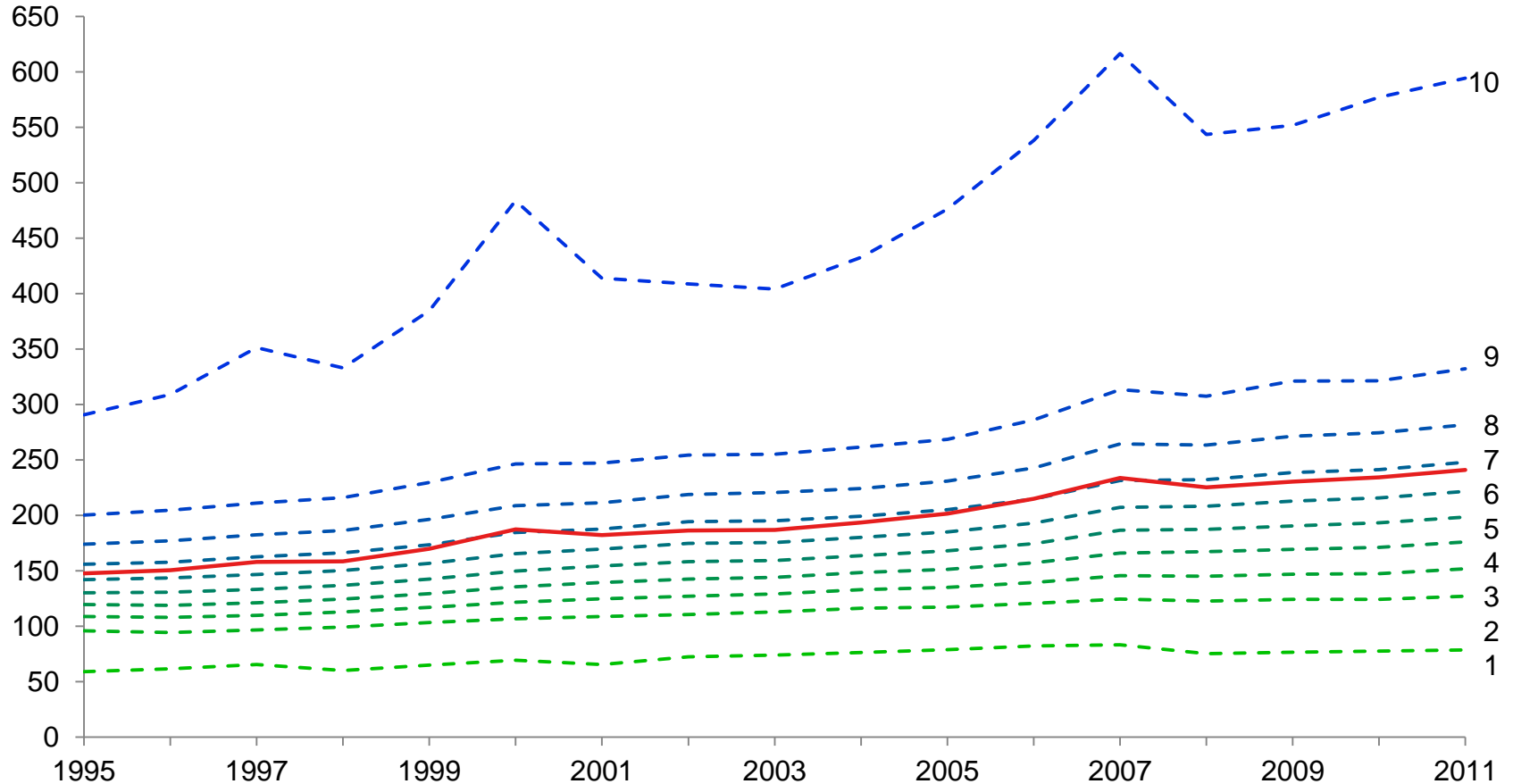
- Simuleringarna tyder på att indexeringstekniken i budgetprocessen inte har lett till en ökad inkomstspridning.
- Spridningen i disponibla inkomster har ökat sedan 1990-talskrisen, men detta ägde huvudsakligen rum under 1990-talet. Ginikoefficienten har i stort sett varit oförändrad sedan 2006.
- Ökningen i inkomstspridningen under 90-talet kan hänföras till minskad omfördelning via skatter och transfereringar, inte till ökad spridning i bruttoinkomster.

Ginikoefficient 1995–2011

Disponibel inkomst per person och år efter justering för försörjningsbörda

Tusen kronor

— Medelvärde

Lästips

www.finanspolitiskaradet.se

<http://people.su.se/~calmf/>

<http://elsa.berkeley.edu/~cromer/>

SLUT

Tack!